

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه :

توسعه و استفاده از فناوری های ارتباطی در سیستم های آموزشی سازه ای برای تغییر در آموزش هستند که موجب تسهیل ارائه و دریافت برنامه های آموزشی در فواصل مکانی شده اند . فناوری های جدید می توانند نوع نیازهای مردم و سازمان ها را تغییر دهند . پیشرفت در فناوری هایی چون رایانه ها و روبات ها راههای جدیدی را برای ایجاد و افزایش روش های نوین تدریس بر روی آموزشگران گشوده است . این تغییرات تکنولوژی بر آموزش خصوصا روشهای تدریس اثر چشمگیری داشته است . پیشرفت فوق العاده ارتباطات الکترونیکی به آموزش از راه دور موقعیت جدیدی بخشیده است و آن را به رهیافتی آموزشی برای آموزش شاغلین و برای افرادی که برای یادگیری قادر به حضور در مدارس و دانشگاه ها نیستند تبدیل کرده است . (نصیری ، ۱۳۸۴)

امروزه با توجه به گوناگونی جوامع، انسانها، خلاقیتها و علاقه مندی های آنان، نیاز به تنوع روشهای یادگیری وجود دارد و این امر نیازمند یک قالب جدید از آموزش است که انعطاف کافی را در این زمینه داشته است . (حداد و جورج^۱ ، ۲۰۰۰)

با گسترش ارتباطات الکترونیکی ، آموزش از راه دور موقعیتی جدید یافته و به رهیافتی آموزشی برای آموزش شاغلان و کسانی که نمی توانند برای یادگیری در مدارس و دانشگاه ها حاضر شوند تبدیل شده است . در پاسخ به این خواسته ها ، سازمان های آموزش از راه دور تلاش می کنند که برای فراگیرانشان نظام آموزشی کاملی از ثبت نام تا آزمون را فراهم آورند

¹ Haddad & jurich

تا در کیفیت ، کمیت و در موقعیت ارائه آموزش برای فراگیران ، با مدارس و دانشگاه های سراسر کشور برابر باشد . (زمانی، ۱۳۸۶)

در عصر حاضر افراد می توانند اطلاعات را به سرعت و با کمترین هزینه بر هر نقطه ای از یک سازمان جهانی ارسال کنند. پیش بینی شده است که تبادل اطلاعات با تکنولوژی بالا در قرن بیست و یکم افزایش یابد . استفاده از پیک رایانه ای ، پیک صوتی ، رادیو تلفن ها ، تارنما ، نرم افزار گروهی ، دورنگار ، کنفرانس از راه دور و سایر سیستم های عمومیت خواهند یافت . (میرسپاسی ، ۱۳۸۴)

استفاده از شبکه جهانی اطلاعات برای آموزش از راه دور در سطح بین المللی به عنوان اثر جانبی بسیار مهم ، نزدیکی افراد با فرهنگ ها و اخلاق متفاوت را به دنبال دارد . کلاس مجازی در این زمینه وجهه خاصی دارد به این خاطر که شرکت کنندگان بدون اینکه فواصل جغرافیایی مانعی باشند از طریق رایانه خود و شبکه های ارتباطی در یک کلاس گرد هم آمده و در آن شرکت می کنند . این نزدیکی در ورای فاصله ها ، به عنوان مزیت ، امکان تبادل فرهنگ ها و خوی و اخلاق های متفاوت و در نتیجه غنای آنها را به وجود می آورد . (مولانایپور ، ۱۳۸۵)

تکنولوژی های ارتباطات و کامپیوتر در سطح وسیعی از کاربردها به طور موفقیت آمیزی استفاده می شود ، ولی هنوز برای کاربردهای آموزشی و دانشگاهی بهینه نشده است . در صورتی که دانشگاه به عنوان رکن اساسی در بالا بردن سطح فرهنگ و دانش جامعه به خاطر تعداد افراد درون آن که شامل اساتید ، دانشجویان ، کارمندان و ... از نظر صرف هزینه های فراوان و همچنین به دلیل محدودیت تعداد دانشگاه ها که مستلزم رفت آمد زیاد و مسائل جانبی دیگر می باشد ، محل بسیاری مناسبی برای استفاده از این تکنولوژی است . (تفرشی ، ۱۳۸۵)

بیان مسئله :

تمایل یا تقاضای روز افزون برای تحصیلات دانشگاهی و توجه بیش از پیش به آموزش در کشور از یک طرف و جذابیت ها و قابلیت های آموزش های مبتنی بر وب از طرف دیگر ، نیروی کششی برای توجه به آموزش الکترونیکی را به وجود می آورند . لذا لزوم ورود به عرصه اطلاعات و ارتباطات و استفاده وسیع از فناوری اطلاع رسانی در آموزش و پژوهش و همچنین بکارگیری فناوری های جدید پیشرفته برای رسیدن به سرعت بیشتر در دستیابی به اهداف فرهنگی ، اجتماعی ، اقتصادی و علمی برای افزایش سهم کشور در تولید دانش و کاهش فشارهای هزینه ای تشکیل دهنده ، باعث انتخاب تکنولوژی مبتنی بر وب در آموزش گردیده است . (نصیری ، ۱۳۸۳)

استفاده از اینترنت به عنوان یک ابزار پداگوژی^۱ در آموزش به سرعت در حال گسترش است . بسیاری از موسسات ، جذب فرصت هایی شده اند که از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات فراهم شده است . مربیان علاقمند به فراهم کردن دسترسی موثر ، و راحت به اطلاعات ، ارتباط بهتر میان مربیان ، دانشجویان و همکاران و فرصت های یادگیری بهتری هستند . پتانسیل اقتصادی استفاده از فناوری های پیشرفته و نقش بالقوه آنها در تغییر ساختار آموزش عالی توجه رهبران و مدیران دانشگاه ها را به خود اختصاص داده است . این امر موجب شده است تا بسیاری از دانشگاه ها فرایند وارد کردن فناوری های اطلاعات را در آموزش آکادمیک خود آغاز کنند . در دهه گذشته ، اجرای فناوری های جدید در آموزش موجب اشکال جدید و غنی

^۱pedagojy

تدریس شده است . همین امر موجب گنجاندن فناوری وب در درسهای حضوری به عنوان یک ابزار اطلاعاتی موثر برای ایجاد دوره های یادگیری از راه دور شده است . (شهرکی پور ، ۱۳۸۹)

جلالی (۱۳۹۰) درباره مزایای آموزش الکترونیکی جهت دانش آموزان به این نکته اشاره دارد :

آموزش الکترونیکی چه در دانشگاه و چه در مدرسه دانشجو و دانش آموز محور بوده و نقش استاد و معلم به صورت راهنما است و به عبارتی یادگیری مشارکتی است . او یادگیری سریع، زنده و پویا و در عین حال کم هزینه را از دیگر مزایای آموزش الکترونیکی می داند و می افزاید آموزش الکترونیکی حداقل پنجاه درصد به سرعت یادگیری اضافه می کند و کاهش چهل تا شصت درصدی هزینه های آموزش را به دنبال دارد . این استاد دانشگاه یادآور می شود فرصت آموزشی برابر ، تحقق عدالت اجتماعی ، انتخاب سرعت و روال آموزش ، امکان ارتباط دانشجویان و استادان در هرکجای دنیا و نامحدود بودن میزان پذیرش دانشجو از دیگر مزایای این آموزش است .ایشان خاطر نشان می کند از طریق ایجاد کانال ارتباطی پیوسته دانش و اطلاعات جدید و به روز شده در اختیار عموم مردم قرار می گیرد و این امر موجب افزایش سطح دانش فرهنگ عمومی می شود . او می افزاید به دلیل وجود مشکلات جغرافیای بر سر راه توسعه آموزش از جمله روستا های دور افتاده و صعب العبور این نوع آموزش بسیار سودمند خواهد بود . از سوی دیگر آموزش الکترونیکی مزایای غیر آموزشی مانند کمک به حفظ محیط زیست ، کاهش ترافیک ، کاهش آلودگی های هوا و صوتی ، کاهش فشار روانی به جامعه به دلیل محدودیت های کنکور ، اشتغال زایی و گسترش ابداع ها و نوآوری ها را دارا است . (روزنامه ایران ، ۱۳۹۰)

با توجه به حرکت شتابان و روزافزون تمایل به تکنولوژی مجازی و تقاضا و درخواست مردم برای بهره مندی از این دانشگاه ،چند سالی است که در کشور حرکتی شتابان در جهت برنامه ریزی و کار های پژوهشی از سوی دانشگاههای خصوصی و دولتی جهت نیل به این مقصود در

حال انجام است . در دنیای رقابتی کنونی سازمانی پیروز خواهد گشت که امکان ایجاد مهندسی مجدد در دستگاه خود را فراهم آورد . با عنایت به اقبال عمومی و تقاضای اجتماع به استفاده بیشتر از فن آوری های روز و ادغام این فن آوری ها با آموزش و محیط آموزشی مجازی و الکترونیکی ، در این پژوهش امکان سنجی آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از نظر اساتید و دانشجویان مورد بررسی و تحقیق قرار گرفت .

ضرورت و اهمیت مسئله :

بسیاری از مؤسسات آموزش عالی و دانشکده ها در پی سازماندهی و بهینه سازی یادگیری الکترونیکی هستند تا به طور مؤثر و صحیح فرایند یادگیری را دنبال کنند . در این میان، سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی به انتظار بهره مندی از این دستاوردها هستند، چرا که تمایل ندارند از قافله یادگیری الکترونیکی عقب بمانند (گاوینداسمی^۱ ، ۲۰۰۲) در اغلب کشورها تعداد داوطلبان ورود به دانشگاه بیش از ظرفیت آنهاست . در آستانه قرن بیست و یکم تحولات بنیادین در فرایند ها و محصولات آموزش عالی در جهان صورت گرفته است . انفجار اطلاعات ، توسعه ارتباطات ، تحولات در نظام های اداره حکومت ، تحولات فرهنگی و بهم پیوستگی جوامع جهانی به نگاه و نیاز به آموزش عالی را دستخوش تغییر و تحول اساسی نموده است . مهمترین پیامد این تغییر و تحول ، چالش هایی است که نظام آموزش عالی در سده جدیدی با آنها مواجهه گردیده است این چالشها را می توان به شرح ذیل بیان نمود :

¹ Govindasamy

- سرعت تولید دانش و لزوم نظام آموزش مستمر و مادام العمر به منظور همراه شدن با قافله
شتابان تغییرات شگرف در نظام آموزش جهانی

- تقاضای روز افزون برای ورود به نظام دانشگاهی برای دستیابی به سواد اطلاعاتی و تحقیق
جایگاه مناسب و همگرا با پدیده جهانی شدن

- ضرورت پاسخگویی به تقاضای روزافزون برای آموزش متفاوت که عدالت آموزش و کاربر
محوری هسته اصلی آن است و جذب دانشجویان با استعداد داخلی و خارجی را در بطن خود
می پروراند . (ظریف صنایعی ، ۱۳۸۹)

اگر دست اندرکاران آموزش الکترونیکی گرایش و دیدگاه مثبتی درباره یادگیری الکترونیکی
داشته باشند، آنگاه انگیزه بیشتری برای استفاده از آن خواهند داشت (لیاو^۱ ، ۲۰۰۴)

یکی از مهمترین دلایل ضرورت سازماندهی آموزش مجازی در ایران تقاضای روزافزون جوانان
برای ورود به دانشگاه است که با توجه به محدودیت منابع و ظرفیت آموزشی در نظام آموزشی
فعلی به یک موضوع اجتماعی تبدیل شده است. این در حالی است که در آموزش مجازی
محدودیت مکانی و یا زمانی وجود ندارد و دانشجو می تواند بر حسب تمایل، زمان و واحدهای
درسی خود را انتخاب کند و همچنین نیازی نیست تا تعداد دانشجویان به حد نصاب برسد و
واحدهای ارائه شده نیز محدودیتی ندارند. در این شیوه آموزش با تعداد محدودی استاد می توان
دانشجویان بسیاری را پوشش داد. آموزش از طریق اینترنت سابقه طولانی ندارد ولی امروزه به
عنوان قویترین روش آموزشی مطرح می شود و تقاضای فراوانی برای بکارگیری اینترنت در
آموزش وجود دارد. رشته های متفاوت و دانشگاه های معتبر و متفاوتی که این رشته ها را ارائه
می کنند امکان ادامه تحصیل برای هر کسی که سیستم مورد نیاز رایانه ای، توانایی مالی
پرداخت شهریه دانشگاه و هزینه ارتباط تلفنی را دارد فراهم می کند. تکنیک های آموزشی که در
این روش استفاده می شوند نیز متنوع هستند. انتشار متون، فایل های صوتی و تصویری تدریس،

¹ liwa

اسلایدها و نمودارهای درسی، اتاقهای چت و کنفرانس و استفاده از شبکه‌های آموزش رادیویی و تلویزیونی بر روی اینترنت از آن جمله هستند. علاوه بر این دسترسی بهتر به کتابخانه‌ها و منابع آموزشی و امکان جستجوی سریع در حین مطالعه دروس بدون که نیاز به ترک محیط مطالعه و صرف وقت باید نیز به کیفیت این شکل از تحصیل می‌افزاید. (مرکز ارم ، ۱۳۹۰)

با عنایت به اهمیت مطالب ذکر شده در خصوص اهمیت بکارگیری فن آوری نوین مجازی در سیستم آموزشی و بطبع شکل‌گیری و پذیرش عمومی جهت بهره‌گیری و استفاده از این تکنولوژی در زندگی روزمره و همچنین رقابت دانشگاه‌های سراسر کشور و بعضاً خارج از کشور جهت راه‌اندازی و پذیرش دانشجویان در دانشگاه مجازی ، لذا پژوهش حاضر در جهت امکان‌سنجی این نوع آموزش در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت ضرورت یافت .

اهداف پژوهش :

هدف کلی :

امکان‌سنجی آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت

اهداف جزئی:

- امکان‌سنجی استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه اساتید
- امکان‌سنجی استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه دانشجویان

- تعیین بهترین مقطع تحصیلی جهت استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه اساتید
- تعیین بهترین مقطع تحصیلی جهت استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه دانشجویان
- میزان تمایل و علاقه مندی دانشجویان نسبت به اجرای آموزش مجازی
- میزان تمایل و علاقه مندی اساتید نسبت به اجرای آموزش مجازی
- آمادگی فردی (داشتن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری و نحوه استفاده از آن) مسئولین و اعضای هیأت علمی جهت استقرار نظام آموزش مجازی
- آمادگی فردی (داشتن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری و نحوه استفاده از آن) دانشجویان جهت استقرار نظام آموزش مجازی
- نقش امکانات سخت افزاری و نرم افزاری (زیر ساخت ها) در توسعه آموزش مجازی از دیدگاه مسئولین و اساتید

سوالات تحقیق :

- امکان سنجی استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه اساتید چه میزان می باشد ؟
- امکان سنجی استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه دانشجویان چه میزان می باشد ؟
- بهترین مقطع تحصیلی جهت استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه اساتید کدام مقطع می باشد ؟

- بهترین مقطع تحصیلی جهت استقرار نظام آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی آزاد اسلامی واحد مرودشت از دیدگاه دانشجویان کدام مقطع می باشد؟
- چه میزان دانشجویان نسبت به اجرای آموزش مجازی تمایل و علاقه مندی دارند؟
- چه میزان اساتید نسبت به اجرای آموزش مجازی تمایل و علاقه مندی دارند؟
- آمادگی فردی(داشتن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری و نحوه استفاده از آن) دانشجویان جهت استقرار نظام آموزش مجازی به چه میزان می باشد؟
- آمادگی فردی(داشتن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری و نحوه استفاده از آن) مسئولین و اعضای هیأت علمی جهت استقرار نظام آموزش مجازی به چه میزان می باشد؟
- نقش امکانات سخت افزاری و نرم افزاری (زیر ساخت ها) در توسعه آموزش مجازی از دیدگاه مسئولین و اساتید به چه میزان می باشد؟

تعاریف نظری

آموزش مجازی

آموزش مجازی به آموزشی اشاره دارد که در محیط پیرامون خویش استاد و دانشجو به لحاظ زمانی و مکانی از یکدیگر جدا هستند و استاد از طریق شیوه های خاص از جمله تقاضای مدیریت رشته^۱، منابع چند رسانه ای^۲، اینترنت و ویدئو کنفرانس محتوای درسی و ارتباط را با فراگیر ایجاد می کند. (ویکیپدیا، ۲۰۱۲)

آموزش الکترونیکی :

روش های نوین آموزش مبتنی بر فناوری با عناوین متفاوتی مانند روش های جایگزین، رسانه های نوین و چند رسانه ای، رسانه دانش، بهترین راه حل آموزشی و غیره خوانده شده است، اما به نظر می رسد بهترین عبارت که تعریف جامع و کاملی از تمام نام های مذکور باشد، همان آموزش الکترونیکی است. هر چند آموزش الکترونیکی از فناوری شبکه گسترده جهانی^۳ بهره می گیرد، ولی به هیچ وجه به آن محدود نمی شود. در عرصه آموزش الکترونیکی، علاوه بر آموزش بر مبنای وب، آموزش غیر حضوری، آموزش از راه دور، تعلیم و تربیت از راه دور، بازآموزی، خودآموزی و آموزش بر مبنای رایانه^۴ نیز می توانند مطرح شوند. در این فصل به تعاریف مختلف، ضرورت ها، مزایا و محدودیت های آموزش الکترونیکی می پردازیم و اشکال متفاوت آن را بررسی می کنیم. (مولاناپور، ۱۳۸۵)

^۱ course management applications

^۲ Multimedia

^۳ World Wide Web

^۴ Computer Based Training (CBT)

امکان سنجی :

امکان سنجی یک مطالعه مقدماتی است به منظور تعیین احتمال موفقیت پروژه ، قبل از آنکه در دنیای واقعی شروع شود . هر پروژه ای قبل از اجرا می بایست از منظرهای مختلف از جمله مالی ، زمانی ، نیروی انسانی ، فنی و ... مورد ارزیابی قرار بگیرد . و به اصطلاح امکان سنجی شود . این فرآیند در جهت کسب اطمینان از قابلیت های سازمانی برای رسیدن به نتایج دلخواه صورت می پذیرد ، تا بتوان نسبت به انجام یک پروژه یا عدم انجام آن تصمیم گیری کرد . (اشراق نیا جهرمی و همکاران ، ۱۳۸۴)

تعاریف عملیاتی

امکان سنجی : منظور از امکان سنجی نمره ای است که از پرسشنامه الف و ب ، که مربوط به نظرخواهی از نظرات اساتید و دانشجویان بیان می گردد ، به دست می آید .

پرسشنامه الف : به منظور بررسی میزان آشنایی و آمادگی اعضای هیئت علمی و مسئولین دانشکده و نظرات آنان در خصوص پیاده سازی آموزش مجازی در دانشکده تدوین گردیده است و همچنین این پرسشنامه مشتمل بر ۲۹ سؤال می باشد .

بخش اول : ویژگی شخصی ، به همراه سئوالاتی در خصوص مهارت کار با اینترنت و میزان استفاده از آن

بخش دوم : در خصوص نقش ها و مسئولیت موثر در پیاده سازی آموزش مجازی و میزان علاقمندی به آن

بخش سوم : سئوالاتی در خصوص نگرش نسبت به این نوع آموزش و عوامل محدود کننده آن است .

پرسشنامه ب: به منظور بررسی میزان آشنایی دانشجویان و نظرات آنان در زمینه پیاده سازی آموزش مجازی در دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی می باشد و مشمل بر ۲۱ سؤال اصلی می باشد .

بخش اول : ویژگی شخصی

بخش دوم : میزان اطلاعات درباره آموزش مجازی و استفاده از اینترنت

بخش سوم : سئوالاتی در خصوص علاقمندی به پیاده سازی این دوره آموزشی در دانشکده است .

فصل دوم :

ادبیات تحقیق

در این فصل سعی گردید در ابتدا به ، تعاریف نظری و مفاهیم مربوط به متغیر مورد نظر پرداخته شود و سپس به مرور پژوهشی انجام شده در داخل و خارج از کشور و در نهایت از مطالب فصل جمع بندی نهایی ارائه شده است .

مبانی نظری

آموزش الکترونیکی

آموزش الکترونیکی مجموعه وسیعی از نرم افزارهای کاربردی و روش‌های آموزشی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کلاس‌های درس مجازی و غیره است. آموزش الکترونیکی به کمک رایانه‌ها از طریق رسانه‌های الکترونیکی، اینترنت، وب، شبکه‌های سازمان- یافته مثل اکسترانت^۱ و اینترانت^۲ و پخش ماهواره‌ای، دیسک و نوارهای صوتی و دی وی دی^۳ و سی دی خور سیستم^۴ ارائه می‌شود.

در واقع، آموزش الکترونیکی، آموزش از راه دور بر مبنای فناوری است. به عبارت دیگر، محتوای دوره آموزشی با استفاده از انتقال صدا، تصویر و متن ارائه می‌شود که با بهره‌گیری از ارتباط دوسویه بین افراد فراگیر و استاد یا بین فراگیران، کیفیت ارائه دوره آموزشی به بالاترین سطح خود می‌رسد. استفاده از تجهیزات و امکانات پیشرفته‌تر، امکان ارائه اطلاعات و دانش را با

^۱Extranet

^۲Entrant

^۳DVD

^۴CD-ROM

کیفیت بهتر و بالاتر فراهم می‌سازد. مثلاً در کسب اطلاعات از طریق وب، هرچه پهنای باند ارسال داده‌ها بیشتر شود، اطلاعات بیشتری دریافت می‌شود.

این شیوه آموزشی را آموزش (برخط^۱) نیز می‌نامند که اساس آن ارسال متن‌ها، تصاویر، گفتار آموزشی، تمرین‌ها، امتحان‌ها و نگهداری نتایج دوره آموزشی شامل نمرات و مطالب مهم آن است. برای تکمیل این نوع آموزش، می‌توان از تصاویر متحرک، شبیه‌سازی، امکانات صوتی تصویری و غیره استفاده کرد.

آموزش الکترونیکی را به صورت دوره‌های هم‌زمان^۲ یا غیرهم‌زمان^۳ ارائه می‌کنند و به طور هم‌زمان تعویض^۴ می‌شود. در آموزش هم‌زمان همه کاربران به طور مستقیم با یکدیگر در ارتباط‌اند. در حالی که در آموزش ناهم‌زمان، ارتباط با تأخیر برقرار می‌شود مانند ارتباط با پست الکترونیکی. (کریمی، ۱۳۸۸)

آموزش مجازی به مثابه مکمل و تقویت کننده ای برای آموزش واقعی (حضوری) می باشد (چارپانی، ۱۳۸۲)

توسعه و پیشرفت روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب دگرگونی در بستر آموزش و پیدایش و گسترش محیط دیگری تحت عنوان محیط چهارم (مجازی) به جمع محیط‌های آموزشی قبلی-محیط اول (خانواده)، محیط دوم (مدرسه و دانشگاه) و محیط سوم (جامعه) - شده است. رفع محدودیت‌های مکانی، زمانی، فردی و افزایش دسترسی به آموزش دانشگاهی و ارتقای کمی و کیفی آموزش منجر به پیدایش شیوه جدید یادگیری گشته است که به آن "آموزش الکترونیکی" گفته می‌شود. که در آن فرآیند آموزش با استفاده از ابزارهای انتقال اطلاعات به صورت الکترونیکی صورت می‌پذیرد.

۵Online

۶Synchrony

۷ On Synchrony

۸ Log in

آموزش الکترونیکی بهره‌گیری از فناوری ارتباطات و اطلاعات با هدف ایجاد تسهیل در فرایند آموزش و رفع محدودیت‌ها و نقاط ضعف آموزش سنتی در جهت ارتقاء سطح کمی و کیفی آن است. به اعتقاد اکثر کارشناسان و متخصصین در حوزه آموزش امکان دسترسی به مطالب و محتوای درسی در هر زمان و مکان و تکرار آن به دفعات طبق نیاز فراگیر، از مهمترین مزایای این نوع آموزش می‌باشد. وجود کلیه اطلاعات بر روی اینترنت باعث می‌شود تمامی محدودیت‌های زمانی و مکانی یک آموزش سنتی حذف شود و افراد شاغل و همچنین کسانی که به هر دلیلی نمی‌توانند در زمان‌های مشخصی در مکان دانشگاهی خاصی باشند نیز بتوانند از این طریق به تحصیل ادامه دهند.

فناوری اطلاعات:

اصطلاح فناوری اطلاعات، فناوری‌های نوین مانند رایانه، فکس، میکروالکترونیک‌ها، ارتباط از راه دور و نیز فناوری‌های قدیمی‌تر نظیر بایگانی اسناد، ماشین‌های محاسباتی مکانیکی، چاپ و حکاکی را در بر می‌گیرد. هر چند این اصطلاح جدیدی است، اما از لحاظ مفهومی، قدمت آن به قدمت اشتیاق انسان به برقراری ارتباط می‌رسد (بهان، ۱۳۸۱). البته نباید فناوری ارتباطات معادل اینترنت یا رایانه دانست، این دو با هم تفاوت ماهوی دارند. اینترنت و رایانه فناوری اطلاعات یک اندیشه، یک فرهنگ و یک جریان فکری اثرگذار است. اگرچه فناوری اطلاعات با گسترش اینترنت به اوج قدرت و قابلیت خود در شرایط فعلی نایل آمده است، اما نمی‌توان در مورد آینده هم اینگونه اظهار نظر نمود. زیرا با ظهور فناوری‌های نوین اطلاع‌رسانی همچون نانو فناوری، تحولات عمیق‌تر و اساسی‌تر در پیش است (عبادی،

(۱۳۸۴)

آموزش مجازی

آموزش مجازی به آموزشی اشاره دارد که در محیط پیرامون خویش استاد و دانشجو به لحاظ زمانی و مکانی از یکدیگر جدا هستند و استاد از طریق شیوه های خاص از جمله تقاضای مدیریت رشته^۱، منابع چند رسانه ای^۲، اینترنت و ویدئو کنفرانس محتوای درسی و ارتباط را با فراگیر ایجاد می کند. (ویکیپدیا، ۲۰۱۲)

آموزش الکترونیکی :

روش های نوین آموزش مبتنی بر فناوری با عناوین متفاوتی مانند روش های جایگزین، رسانه های نوین و چند رسانه ای، رسانه دانش، بهترین راه حل آموزشی و غیره خوانده شده است، اما به نظر می رسد بهترین عبارت که تعریف جامع و کاملی از تمام نام های مذکور باشد، همان آموزش الکترونیکی است. هر چند آموزش الکترونیکی از فناوری شبکه گسترده جهانی^۳ بهره می گیرد، ولی به هیچ وجه به آن محدود نمی شود. در عرصه آموزش الکترونیکی، علاوه بر آموزش بر مبنای وب، آموزش غیرحضوری، آموزش از راه دور، تعلیم و تربیت از راه دور، بازآموزی، خودآموزی و آموزش بر مبنای رایانه^۴ نیز می توانند مطرح شوند. در این فصل به تعاریف مختلف، ضرورت ها، مزایا و محدودیت های آموزش الکترونیکی می پردازیم و اشکال متفاوت آن را بررسی می کنیم. (مولاناپور، ۱۳۸۵)

آموزش از راه دور :

فینری^۵ در تعریف آن می گوید : " آموزش از راه دور عبارت است از یادگیری در محلی دور از مدارس . فاویرگرف^۱ : آموزش از راه دور بر خلاف آموزش های سنتی مقابل هم قراردادن یک

¹ course management applications

^۲Multimedia

^۳World Wide Web

^۱Computer Based Training (CBT)

² Fineri

یک یا چند نفر نیست بلکه استفاده از رسانه می باشد و در نهایت کیگان^۲ معتقد است این نوع آموزش فرایندی دو جانبه است که تقریباً هیچ وقت یادگیری به صورت گروهی انجام نمی شود. (زندى و همکاران ، ۱۳۸۷) .

زمینه ای از آموزش است که تمرکز آن بر پداگوژی^۳ و آندراگوژی^۴ فن آوری^۵ و طراحی نظام های آموزشی است که هدف آنها ارائه آموزش به فراگیرانی است که در محل آموزش حضور ندارند. به عبارتی دیگر در پایه ای ترین حالت ممکن، آموزش از راه دور به روشی اطلاق می شود که فرادهنده و فراگیرنده از نظر فیزیکی در یک مکان قرار ندارند و از تکنولوژی های مختلف (ویدئو، صدا، کاغذ، رایانه و ..) برای پر کردن این خلاء استفاده می کنند. فرادندگان و فراگیرندگان به جای حضور شخصی، ممکن است در زمانی که توسط خودشان تعیین می شود با مبادله منابع درسی به صورت کاغذی یا الکترونیکی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و یا با استفاده از ابزارهای فن آوری نوین، به صورت همزمان با یکدیگر ارتباط داشته باشند و یا گفتگو کنند. (سایت دانشگاه کرمان، ۱۳۹۰)

آموزش از طریق شبکه :

آموزش از روی اینترنت و با استفاده از امکانات وب جهان گستر ارائه می شود و با استفاده از مرورگر قابل دسترسی هستند . در بسیاری از این نوع آموزش ها از یک مربی و یک تحصیل گر استفاده می کنند (جعفری، ۱۳۸۶)

آموزش مجازی همزمان :

³ Favergref

² Cigan

⁵Paedagoy

^۶ Agrendragogy

^۷Technology

با آموزش زنده و روی خط و پیوسته به ارائه درس در یک زمان خاص در کلاس مجازی توسط یک مدرس برای فراگیران متعدد گفته می شود. دانشجویان با آموزش مجازی هم زمان می توانند به صورت برخط با هم به تعامل بپردازند، سؤال کنند و به نظریه پردازی بپردازند. (سرلین^۱، ۲۰۰۲).

آموزش مجازی غیر همزمان :

این نوع در آموزش فراگیران با استفاده از امکانات و تسهیلات در نظر گرفته شده مستقل از زمان و مکان آموزش می بینند، فراگیران در هر موقع از شبانه روز که فراغت دارند می توانند به امر یادگیری بپردازند و در ضمن به افراد امکان می دهد تا با استفاده از ابزارهای الکترونیکی مانند فایل های مجازی، پست الکترونیکی، کنفرانس مجازی و گروه های بحث، درسهای ارائه شده را از طریق اینترنت یا دیسک فشرده بر اساس سرعت یادگیری خود دریافت نماید.

دانشگاه مجازی :

دانشگاه مجازی پدیده ای نسبتاً جدید در تاریخ آموزش عالی است. پدیده ای که بالقوه تأثیری شگرف بر نظام های آموزش عالی خواهد داشت، در بسیاری از جوامع دانشگاه ها به اطلاعات جدید و فناوری های ارتباطات به عنوان وسیله ای که هم فرصت های یادگیری قابل انعطاف و هم دسترسی گسترده تر را عرضه می کند، با درک اهمیت دانشگاه مجازی در عرصه آموزش عالی، مؤسسه بین المللی برنامه ریزی آموزشی بر آن شد، مطالعه مختصری به منظور، شناسایی مسائل برنامه ریزی و مدیریتی در رابطه با چندین الگوی مختلف سازمانی آن انجام دهد. (سایت حوزه، ۱۳۸۹)

¹ sulliran